

Bingöl Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
Bingöl University
Journal of Economics and Administrative Sciences

Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 1
Yıl/Year: 2025, s. 111-132
DOI: 10.33399/biibfad.1592368
ISSN: 2651-3234/E-ISSN: 2651-3307
Bingöl/Türkiye

Makale Bilgisi /Article Info
Geliş/Received: 27/11/2024 **Kabul/ Accepted:** 18/02/2025
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Türkiye’de Temel Gelirin Finansmanı için Bir Simülasyon: Yurt Dışı Çıkış Harcı

A Simulation for Financing Basic Income in Türkiye: The Departure Tax

Arınç BOZ*

Öz

Temel gelir 21. yüzyılda pek çok araştırmacının dikkatini çeken ve tartışılan bir konu olmuştur. Temel gelirin, gelir dağılımında adaleti artıracığı, bireyleri daha özgür kılacağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltacağına inanan ve destekleyenler olduğu gibi bireyleri tembelliğe iteceği ve enflasyona yol açacağına yönelik itirazlar da bulunmaktadır. Temel gelirle ilgili tartışmaların pek çok boyutu bulunmaktadır. Bu tartışmaların bir boyutu da finansmanına ilişkindir. Temel gelirin finansmanı konusunda ana tartışma vergiler üzerinde yapılmaktadır. Bu çalışmada ise literatürde temel gelirin finansmanı için önerilen yöntemlerin dışında yurt dışı çıkış harcının finansman açısından uygulanabilirliği ele alınmıştır. Türkiye için simülasyonlar geliştirilerek 2006-2023 yılları arasında yurt dışı çıkış harcının temel gelir için kaynak yaratma potansiyeli incelenmiştir. Araştırma sonucunda üç farklı simülasyonla bu harçlarla 40.000’den 260.000 kişiye kadar fon yaratılabileceğine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Bu araştırma temel gelirin uygulanmasında tartışılan bir konu olan finansman sorununa ilişkin bir öneri geliştirerek alana katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel Gelir, yurt dışı çıkış harcı, simülasyon, Türkiye.

JEL Kodları: D31; E64; P44

Abstract

Basic income has been a topic of interest and discussion among many researchers in the 21st century. Some believe and support that basic income will increase fairness in income distribution, make individuals more free, and reduce gender inequality, while there are also objections that it will lead individuals to laziness and cause inflation. There are many dimensions to the discussions surrounding basic income. One aspect of the discussions surrounding basic income is its financing. The main discussion on the financing of basic income is conducted on taxes. This study examines the feasibility of financing through the departure tax for international travel, apart from the methods proposed in the literature for financing basic income. By developing simulations for Türkiye, the potential of the departure tax to generate resources for basic income between 2006 and 2023 has been examined. As a result of the research, findings were obtained through three different simulations, indicating that funds could be generated for 40,000 to 260,000 people with these taxes. With this research, a proposal addressing financing, which is a debated topic in the feasibility of basic income, has been developed and is contributing to the field.

Keywords: Basic income, departure tax, simulation, Türkiye.

JEL Codes: D31; E64; P44

1. GİRİŞ

Günümüzde devletin pek çok rolü bulunmaktadır. Modern anlamda devlet, vatandaşlarını sosyal risklere karşı koruyan ve fertlerin refahını artırmak amacıyla politikalar

* Arş. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, arincboz@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4936-1339>

geliştiren bir yapıya bürünmüştür. Bu politikalar, vergi ve transfer politikalarıyla bireylerin refahını yükseltmeye yönelik devlet müdahalelerini gerektirir. Kamu müdahaleleriyle temel amaç gelir dağılımında adaletin sağlanmasına yöneliktir. Gelir dağılımı sorunu üzerine yapılan tartışmalara, gerçekleştirilen araştırmalara karşın devamlılığını sürdürmektedir. Geçmiş dönem düşünüldüğünde, devletlerin çabalarına rağmen gelirin eşit dağılmadığını söylemek mümkündür (Chancel, Piketty, Saez ve Zucman, 2022).

Gelir dağılımı konusunda ekonomistlerin dikkatini geri kalan yarım yüzyılda çeken bir fikir temel gelir (TG)'dir. TG gibi asgari gelir destek uygulamaları, literatürde gelir dağılımı ile ilişkilendirilmektedir (Garfinkel, Huang ve Naidich, 2002; Honkanen, 2014; Baumgartner, 2022, Gemicioğlu ve Bildir, 2023). Tüm bireylere yapılan şartsız, düzenli ve nakdî ödemeler olarak tanımlanan TG'nin farklı boyutları vardır. TG konusunda yapılan araştırmaların genişlemesiyle birlikte, TG'nin özgürlüğe, birey davranışlarına ve iş gücüne etkisi, uygulanabilirliği gibi konular tartışılmaya başlanmıştır (Van Parijs, 1992; White, 1997; Van Parijs, 2004; Raventos, 2007; Standing, 2008, 2017; Torry, 2018).

TG'nin uygulanabilirliğinde bireylerin davranışlarına etkisi, çalışma hayatına, piyasaya tesiri gibi noktalarının dışında bir boyutu da finansmanın nasıl sağlanacağına ilişkindir (Monnier ve Vercellone, 2014; Torry, 2019; Ter-Minassian, 2020; Pereiara, 2023). TG'nin finansmanı ile ilgili pek çok öneri gelir, servet, tüketim, finansal işlem, karbon vergileri gibi kalemlere dayanmaktadır (Widerquist, Lewis ve Steven, 2005; Widerquist, 2017). Hükümetlerin TG'ye kaynak arayışına cevap olan ve gelir dağılımına müdahalede başvurduğu yöntem vergi koymaktır (Bird ve Zolt, 2004: 1627). Böylece, özellikle artan oranlı vergilerle yüksek gelirliden düşük gelirlilere geliri dağıtmak, düşük gelirlilerin vergi yüklerini azaltmak ve kaynak yaratılması amaçlanmaktadır (Bikas, Subačienė, Astrauskaitė ve Keliuotytė-Staniulėnienė, 2014: 84).

Vergilerin yanı sıra devletin sorumlu olduğu hizmetleri ifa etmesi için başvurduğu farklı gelir unsurları vardır. Devletin gelir kalemlerinden olan harçlar, genel bütçe gelirleri içerisinde %2-4 arasında bir paya sahiptir. Bu harçlardan bir tanesi de Türkiye'de 2001 yılından itibaren uygulanan yurt dışı çıkış harcıdır (YDÇH). Seyahat talebi ile gelir arasında pozitif bir ilişkinin varlığına yönelik bulgular bulunmaktadır (Waqas-Awan, Rosselló-Nadal ve Santana-Gallego, 2021: 2). Farklı bir ifadeyle düşük gelirliler, yüksek gelirlilere kıyasla daha az seyahat etmektedir (Georggi ve Pendyala, 2000; Mallett, 2001). Bu bağlamda, YDÇH mükelleflerinin ağırlıklı olarak orta-yüksek gelirli bireyler olduğuna yönelik bir sonuca ulaşmak mümkündür. Bu durum YDÇH'nin harcının yüksek gelirliden düşük gelirlilere doğru geliri yeniden adil dağıtıcı etkisi olabileceğini düşündürmektedir.

TG'nin finansmanı konusunda vergi, transfer konularının dışında, bu araştırmada harçlar ele alınmaktadır. Harçlardan da YDÇH'nin kullanılıp kullanılmayacağı konusunda simülasyon gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu simülasyon hem ulusal hem de uluslararası yazına TG'nin finansmanı konusunda özgün bir katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda, YDÇH'nin Türkiye çıkışlı uluslararası hava yolu yolculuklarında Türkiye vatandaşlarına ek olarak yabancılardan da alınması düşüncesinden yola çıkılmıştır. Bu doğrultuda 2006-2023 yılları arasında YDÇH'nin Türkiye'den yurt dışına çıkan herkese uygulanması sonucunda yaratılan gelir, TG'ye finansman olması açısından değerlendirilmiştir.

Araştırmanın kurgusunu oluştururken ilk önce temel gelir ve yurt dışı çıkış harcı kavramları açıklanmıştır. Kavramsal çerçeveden sonra TG'nin teorik altyapısı ve literatür ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde metodolojiye ilişkin bilgiler, veri seti, yöntem ve

oluşturulan simülasyona yönelik açıklamalar yapılmıştır. Metodolojik bilgilerden sonra bulgulara yer verilmektedir. Sonuç ve değerlendirmeyle birlikte çalışma tamamlanmaktadır.

2. TEMEL GELİR VE YURT DIŞI ÇIKIŞ HARCİ

2.1. Temel Gelir Kavramı

TG, herkese bireysel olarak yapılan, düzenli tek tip (yaşa göre değişmeyen), koşulsuz nakdî ödemelerdir (Citizen’s Basic Income Trust, 2020). Başka bir ifadeyle TG, bir politik topluluk tarafından herkese, birey bazında gelirlerinden veya çalışma durumlarından bağımsız olarak ödenen bir parasal değerdir. Tanımı gereği TG’nin, kamu kaynaklarından ödenmesi düşünülmektedir (Van Parijs, 2004).

TG ile kastedilen bireyin hayatta kalmasını, açlıktan ölmemesini sağlayabilecek bir değerdir. Başka bir tanımda ise bireylere şartsız olarak ve düzenli aralıklarla (mesela her ay) ödenen mütevazı bir miktarda nakdî değerdir. Ayrıca TG herkese ödenecek bir para olarak düşünüldüğünden evrensel temel gelir (Universal Basic Income-UBI) olarak da adlandırılmaktadır (Standing, 2017).

Günümüz dünyasında ‘iyi toplum’ deyince farklı anlamlar ortaya çıkabilmektedir. Ancak bir topluluğu iyi olarak nitelenecek için orada açlık sorunun olmaması, bireylerin barınma ihtiyaçlarının karşılanabilmesi, kişilerin eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanma fırsatına sahip olması gerekir. Bir toplum bu fırsatlara sahip olduğu sürece ‘iyi’ olarak nitelenebilir. İyi bir toplum yaratma gayesinde TG düşüncesinde ortaya çıkan bir soru miktarına ilişkindir. TG’nin savunucularından bir kısmı TG miktarının yüksek seviyede olması ve yoksulluk sınırının üzerinde bir miktar olması gerektiğine inanmaktadır. Farklı bir grup ise TG’nin önce düşük bir değer olarak belirlenmesi ve sonra bu amaç için oluşturulan fona, millî gelir seviyesine bağlı olarak gerekirse yavaş yavaş artırılması gerektiğini düşünmektedir (Standing, 2017). Bu çalışmadaki bakış açısı ikinci grup bakış açısıdır.

2.2. Yurt Dışı Çıkış Harcı

Harçlar, devlet veya farklı kamu kurum veya kuruluşlarının gerçekleştirdiği kamu hizmetleri karşılığında, bu hizmetlerden yararlananlar üzerinden alınan nakdî bedellerdir. Vergilerde yararlanma durumu söz konusu değilken harçlarda, belirli bir hizmetten yararlanma söz konusudur. Harçlar da vergiler gibi cebirlik barındırır. Örneğin T.C. vatandaşlarının yurt dışına çıkabilmeleri için geçerli bir pasaportu olması ve seyahatten önce YDÇH ödemesi gerekmektedir (Şen ve Sağbaş, 2019: 25). Giriş veya çıkış vergisi olarak da adlandırılan harçlar, yerel ve yabancı tüm yolculara uygulanabildiği gibi belirli bir ulusa veya sadece yabancılara uygulanabilmektedir (Tisdell, 1983: 5).

Türkiye’de seyahatlerden bedel alınması fikri 1963 yılında Dış Seyahat Harcamaları Vergisi Kanun’u ile dış seyahat harcamalarının vergilendirilmesine dayanmaktadır (Resmî Gazete, 1963). 1984 yılında Toplu Konut Kanun’u ile yurt dışı çıkışından alınan paylar, 1996 yılında yürürlükten kaldırılana kadar uygulanmıştır (Resmî Gazete, 1984; Resmî Gazete, 1996). 2001’de yurt dışı çıkış harcı (YDÇH) adı ile T.C. vatandaşlarına 50 ABD dolarının TL karşılığı olarak uygulanmaya başlanmıştır (Resmî Gazete, 2001). 2002’de ise 50 ABD doları olan harç 70.000.000 TL olarak düzenlenmiştir (Resmî Gazete, 2002). 1 Nisan 2007 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere alınan kararla T.C. pasaportu ile yurt dışına çıkanlardan 15 TL harç alınacağı karara bağlanmıştır (Resmî Gazete, 2007). 1 Ağustos 2019 tarihine kadar 15 TL olarak uygulanan YDÇH pulunun bu tarihten itibaren 50 TL olarak uygulanması kararlaştırılmıştır (Resmî Gazete, 2019). YDÇH, 18 Mart 2022 tarihinden itibaren ise 150 TL olarak uygulanmaktadır (Resmî Gazete, 2022). YDÇH ile ilgili bir düzenleme 2024 yılında

yapılmıştır. 12 Ağustos 2024 tarihinden itibaren geçerli olmak suretiyle YDÇH 500 TL olarak uygulanmaya başlanmıştır (Resmî Gazete, 2024a). Yurt Dışı Çıkış Harcı Uygulama Genel Tebliği'ne göre ise 2025 yılından itibaren 710 TL olarak uygulanmaktadır (Resmî Gazete, 2024b). Yurt dışı çıkış harcıyla ilgili son düzenleme 28 Aralık 2024 tarihinde 32766 sayılı "Yurt Dışına Çıkış Harcı Uygulama Genel Tebliği"nde yapılmıştır. Bu tebliğde belirtilen ve uygulama esaslarını düzenleyen hükümler şu şekildedir (Resmî Gazete, 2024b):

Harcın mükellefi

MADDE 3- (1) Yurt dışına çıkış harcının mükellefi, yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır.

Harçtan muaf olanlar

MADDE 4- (1) Yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından;

- a) Çıkış tarihi itibarıyla yurt dışında oturma izni bulunanlar,
- b) 7 yaşını doldurmamış olanlar,
- c) Pasavan ve benzeri belgelerle çıkış yapanlar,
- ç) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine kimlik belgesiyle çıkış yapanlar,
- d) Yurt dışına ticari amaçla sefer yapan kara, deniz, hava ve demiryolu toplu taşıma ve yük taşıma araçlarının mürettebatı olanlar,

harçtan muaftır.

Harcın tutarı

MADDE 5- (1) Yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından alınacak harç tutarı, çıkış tarihi itibarıyla geçerli olan tutardır.

(2) Yurt dışına çıkış harç tutarı 710 TL'dir.

(3) İlgili yılda uygulanan harç, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu suretle hesaplanan harç tutarının 10 Türk lirasına kadarki kesirleri dikkate alınmaz.

Tablo 1: Türkiye'de Yurt Dışı Çıkış Harçlarının Uygulanışı

Yıllar	Yurt Dışı Çıkış Harcı
2001	50 Amerikan Doları
2002	70.000.000TL*
2007	15YTL**
2019	50TL
2022	150TL
2024	500TL
2025	710TL

Kaynak: Resmî Gazete, 2001, 2002, 2007, 2019, 2022, 2024a, 2024b.

* Türkiye'de 1 Ocak 2005'ten itibaren liradan altı sıfır atılmıştır.

** 1 Ocak 2009'tan itibaren TL'den yeni ibaresi kaldırılmıştır.

Tablo 1'de Türkiye'de YDÇH'nin uygulanışı yer almaktadır. 24 Temmuz 2001 tarihinde çıkarılan Bakanlar Kurulu kararı ile uygulanmaya başlanan YDÇH yıllar itibarıyla farklı para cinsi üzerinden farklı miktarlarda uygulanmıştır. 2024 yılında 500 TL olarak düzenlenmiştir ve günümüzde ise 710 TL olarak uygulanmaya devam etmektedir.

Harçlar, farklı şekillerde farklı miktarlarda uygulanan kamu gelirlerindendir. Türkiye’de de yıllar içerisinde genel bütçe içerisinde çeşitli paylara sahip olmuştur. Harçlar ile ilgili detaylı bilgi Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Türkiye’de Harçların Genel Bütçe İçerisindeki Payı (Bin TL)

Yıllar	Genel Bütçe Gelirleri (Tahsil)	Harçlar (Tahsil)	Yurt Dışı Çıkış Harçları (Tahsil)	Harçların Genel Bütçe İçerisindeki Payı (%)	Yurt Dışı Çıkış Harcının Toplam Harçlar İçerisindeki Payı (%)
2006	169.315.825	3.958.239	102.294	2.34	2.58
2007	185.715.245	4.743.577	58.871	2.55	1.24
2008	204.183.681	5.050.209	50.095	2.47	0.99
2009	209.484.498	4.755.033	50.075	2.27	1.05
2010	246.869.333	7.033.501	73.940	2.85	1.05
2011	288.103.108	8.343.814	88.631	2.90	1.06
2012	323.229.597	9.674.683	67.082	2.99	0.69
2013	377.342.211	12.947.970	86.449	3.43	0.67
2014	410.959.776	14.510.664	91.845	3.53	0.63
2015	466.679.075	16.984.617	99.135	3.64	0.58
2016	536.262.725	17.822.284	93.851	3.32	0.53
2017	610.259.005	19.237.047	103.834	3.15	0.54
2018	732.401.404	21.688.568	105.532	2.96	0.49
2019	852.407.710	24.175.740	221.968	2.84	0.92
2020	1.005.017.931	30.741.349	84.753	3.06	0.28
2021	1.370.732.059	42.085.166	104.111	3.07	0.25
2022	2.747.757.752	76.773.753	741.928	2.79	0.97
2023	5.111.008.123	129.718.272	1.312.545	2.54	1.01
Ortalama				2.93	0.86

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürlüğünden elde edilen verilerle yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 2’de harçların ve YDÇH’nin Türkiye’de 2006 ile 2023 yılları arasında tahsil edilen miktarları ve genel bütçe içerisindeki payı gösterilmektedir. Türkiye’de tahsil edilen harçlar genel bütçe gelirleri içerisinde %2 ile %4 arasında değişen bir paya sahiptir. 2006-2023 yılları arasında ise toplam harçlar gelirlerin %2,93’ünü oluşturmaktadır. Harçlar yargı harçları, noter harçları, vergi yargısı harçları, tapu harçları, pasaport ve konsolosluk harçları, gemi ve liman harçları, trafik harçları, eğitime katkı payı ayrılması gereken harçlar, özel güvenlik harçları, Türk uluslararası gemi sicil kayıt ve yıllık tonaj harçları, yurt dışı çıkış harcı ile diğer harçlardan oluşmaktadır. YDÇH, miktarının değişmesi ve COVID-19 salgınından dolayı yurt dışına seyahatlerin azalması gibi etkilerle yıllar içerisinde dalgalanmalar göstermektedir. YDÇH, ortalama olarak toplam harçların %0,86’sını oluşturmaktadır. Yurt dışı seyahatleri karşılığında ödeme alınması fikri sadece Türkiye’ye özgü bir uygulama değildir. Nitekim farklı ülkelerde vergi, harç veya ödeme adı altında ülkelere giriş veya çıkışta bu tip uygulamalar uygulanmaktadır¹.

Türkiye’de, 2007 yılı ve sonrasında 1 Nisan 2007 tarihi itibarıyla YDÇH’nin 70 TL’den 15 TL’ye düşürülmesi sebebiyle tahsil edilen miktarda azalma olmuştur. 1 Ağustos 2019 tarihinden itibaren YDÇH’nin 15 TL’den 50 TL’ye çıkmasıyla artan tahsilat COVID-19 salgını sebebiyle 2020 yılından sonra tekrar azalmıştır. 2022 yılında gerek salgının etkilerinin azalması ve seyahat önündeki engellerin kaldırılması gerekse 18 Mart 2022 tarihinde 150 TL’ye çıkarılması sebebiyle YDÇH’den elde edilen gelirlerde dikkate değer bir artış yaşanmıştır.

¹ <https://www.iatatravelcentre.com/>

3. TEORİK ALTYAPI VE LİTERATÜR TARTIŞMALARI

Aslında TG konusuna ne kadar eğilinirse tarihte o kadar geçmişe gitmek mümkündür. Thomas More, 16. yüzyılda toplumun her bireyine yapılması gereken bir ödemededen bahsetmiştir. Ancak More'un tasarladığı toplumun nakitsiz bir toplumdur (More, 1995). Thomas Paine, 18. yüzyılda "reşit olma hıbsı" ve yaşlılara bir TG uygulanması gerekliliğinden bahsetmiştir (Standing, 2017). Geliştirilen düşüncelere rağmen TG'nin yaratıcısının Thomas Spence olduğu söylenebilir. Nitekim çalışma şartı veya başka bir şart olmaksızın her bir yetişkin bireye çeyreklik dönemlerde bir gelirin gerekliliğinden Thomas Spence bahsetmiştir (Torry, 2021: 33-43). 19. yüzyılda ise TG'ye benzeyen tasarımlar Kıta Avrupa'sında Fransa, Belçika ve Hollanda'da tartışılmıştır. Günümüzde ise küresel çapta tartışılan bir fikir hâline gelmiştir.

TG'nin teorik altyapısı özgürlük ve adalet ile ilişkilidir. Toplumlarda özgürlükle ilgili farklı bakış açıları vardır. Liberal ilkeyi benimseyen Friedrich August von Hayek'e göre adil bir piyasa oluşturmak için gerekli kurallar liberal politikalarla gerçekleştirilebilir (Platz, 2020: 36). Adalet ve özgürlük konularında bahsedilmesi gereken bir kişi de John Rawls'tır. Rawls (1971), özgürlüğün sağlanmasında vatandaşların eşit haklara sahip olması gerekliliğinden bahseder. TG hakkında 20. Yüzyıldaki açıklamalarıyla bilinen Phillipe Van Parijs (1995), özgürlüğün düşük gelirli bireylerin refahını artırarak sağlanabileceğinden bahsetmektedir. TG düşüncesinde, bireylerin bağımsız bir gelire sahip olması bireylerin daha özgür olmasını sağlayabilir. Nitekim iş yerinde çalışanların pazarlık gücü yükselir, bireyler hoşlanmadıkları işten ayrılma özgürlüğü kazanır ve insanların daha iyi bir hayat yaşaması sağlanabilir (Bidadanure, 2019: 487).

Genel olarak değerlendirildiğinde TG'nin insanlara çeşitli konularda özgürlük sağladığı belirtilebilir. Bu düşüncenin bireylere istedikleri işte çalışma özgürlüğü, riskli ama umut vadeden küçük ölçekli bir ticari girişimde bulunma özgürlüğü, yaratıcı işlerle uğraşma özgürlüğü, yeni beceri ve yeterlilikler kazanma özgürlüğü, bürokratik müdahalelerden ve baskıdan uzak kalma özgürlüğü, iyi gitmeyen veya istismar barındıran bir duygusal ilişkiyi bitirebilme özgürlüğü, çocuk sahibi olabilme özgürlüğü ve arada sırada tembellik etme özgürlüğü sağlayacağı öngörülmektedir (Standing, 2017).

TG'nin adalet ve özgürlüğü katkısının yanı sıra bir etkisi de gelir dağılımı üzerinedir. Günümüz toplumlarında devlet tarafından amaçlanan adil gelir dağılımı, TG'nin uygulanması ile sağlanabilir. TG uygulaması ile gelir eşitsizliğini azaltır ve dolayısıyla yoksulluk düşebilir (Garfinkel vd., 2002; Honkanen, 2014; Gemicioğlu ve Bildir, 2023). Bunlara ek olarak TG, başta kadınlar olmak üzere güvencesiz işlerde çalışanlara pazarlık gücü sağlar. İdari işlem maliyetinin düşük olması ve bürokraside saydamlığı artırması TG'nin diğer olumlu yanlarından (Zheng, Guerriero, Lopez ve Haverman, 2017).

TG düşüncesine yönelik itirazlar da bulunmaktadır. Yoksulların yanı sıra zenginlere de para aktarılmasını mantıklı bulunmaması, insanlara hak etmeden para verilmesini doğru olmaması, istihdamı azaltma, ücretleri düşürebilme, enflasyona yol açma, uygulandığı ülkeye göçmenlerin gelebilmesi, seçimlerden önce manipülasyon malzemesi olarak kullanılabilmesi gibi noktalarda eleştiriler yöneltilmektedir (Standing, 2017). Özetle, TG düşüncesinin pek çok boyutu vardır. Bireylere şartsız aktarılan bir gelirin kişilerin çalışma motivasyonunu düşürebileceği, bireyleri aylak olmaya itebileceği yönünde olumsuz düşünceler bulunduğu gibi refahı artırarak bireysel özgürlüğü olumlu etkileme, yoksulluğu azaltma, çalışanların pazarlık gücünü artırma gibi düşüncüler de bulunmaktadır.

TG, kamu tarafından bireylerden alınıp veya yeni kaynaklar yaratıp yine bireylere dağıtılan bir gelir politikasıdır. Bu açıdan bir yeniden dağılım politikasıdır. Yeniden dağılım politikalarıyla da sosyal adaletin sağlanması, piyasada verimliliğin artması ve bireylerin tatmin seviyelerinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır (Boadway ve Keen, 1999). Pigou (1920), zenginlerden yoksullara yapılacak gelir ve transferlerinin geliri yeniden dağıtarak toplumsal refahı artıracağını öne sürmüştür. Ancak TG, yaratılan kaynağı herkese dağıtmayı amaç edinir.

TG’ye kaynak yaratmak için literatürde tartışılan ana kanal vergi gelirlerini artırmaktır. Kamu sektörü, planladığı hizmetleri gerçekleştirmek, bireylerin davranışlarına etki etmek ve gelir dağılımına müdahale etmek amacıyla gelir elde etmek için vergiler koyar (Bird ve Zolt, 2004). Ayrıca kamu, artan oranlı vergileme ile düşük gelirli bireyler üzerinde olan yükü yüksek gelirli bireylere aktararak dağılımda adaleti sağlamayı amaçlar (Bikas, vd., 2014). Ancak yeniden dağıtıcı politikalarının dışında vergiler, TG’nin finansmanı için tek kaynak değildir (Van Parijs, 2004: 10). Kişisel gelir vergisi, kurumlar vergisi, tüketim vergisi, servet vergisi, sosyal sigorta primi, yeşil vergiler, harçlar TG’nin finansmanı için düşünülen farklı kaynaklardır. TG için düşünülen bu gelir bileşenlerinin gelir yaratma potansiyeli, büyümeye ve konjonktüre etkisine, yeniden dağıtıcı potansiyeline, idari ve uyum maliyetine, görünürlük ve siyasi kabul edilebilirliğine bağlıdır. Bu bileşenlerden harçlar, gelir yaratma potansiyeli olan, işlem maliyeti çok olmayan ve siyasi anlamda kabul edilebilir bir kaynaktır (Ter-Minassian, 2020: 166-167).

Simülasyon oluşturularak yapılan araştırmalar, literatürde farklı konular açısından incelenmiştir. Ordu (2022), Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi’nin uygulanabilirliği farklı simülasyonlarla oluşturularak araştırılmıştır. Kurgulanan 5 simülasyonda emeklilik sistemi katılımcılarının yaş, yatırım süresi, devlet katkısı oranı, sisteme giriş ücreti ve stopaj oranları farklılaşmasına göre kurulan modelde Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi yatırımlarının kısa vadede ziyade orta vadede kârlı olduğu, uzun vadede ise dinamik ve agresif yatırım fonlarının kârlı olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ordu (2023) ise ortak emeklilik yatırım fonunu dinamik simülasyon tekniğiyle incelemiş ve kısa dönemde hiçbir fonun kârlı olmadığını belirtmiştir. Mei Zhang ve Zhou (2024) sayısal simülasyonlarla sürdürülebilir KOBİ finansmanını ele almıştır. Paydaşlar arasında koordineli ve stratejik iş birliğinin sürdürülebilirlik açısından gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmaların dışında başta finans ve ekonomi konuları olmak üzere çeşitli konularda simülasyon yöntemine başvuran çalışmalar bulunmaktadır (Ninomiya, 2003; Su ve Lu, 2015; Ordu, 2024).

TG ile ilgili yapılan araştırmalar gerekliliği, uygulanabilirliği, özellikleri, maliyeti, pilot çalışmalar gibi noktaları açıklamaya yöneliktir (Pinilla-Pallejà ve Sanzo-González, 2004; Van Parijs, 2000; Van Parijs, 2004; Standing, 2017; Torry, 2018; Kangas, Jauhainen, Simanainen ve Ylikännö, 2019; Widerquist ve Arndt, 2020). Bu çalışmaların dışında Monnier ve Vercellone (2014) TG’nin fonlanması için iki düşünce geliştirmiştir. İlki ücret ve hanehalkı gelirlerinde kesintiye gidilerek finanse edileceği ve TG’yi üretime bağlı, yeni bir gelir kalemi görmek gerektiğidir. İkinci olarak ise vergi sisteminin TG’ye uygun bir hâle getirilmesi, vergi sisteminde reform yapılması gerekmektedir. Francese ve Prady (2018), TG’nin finansmanı için üç farklı senaryo tasarlamışlardır. Bireylerden katılım payı almadan transferlerle, dolaysız vergileri artırarak ve kullanılabilir gelire orantılı ek bir vergi koyarak TG’nin finansmanı ve bu senaryoların etkilerini kıyaslamışlardır. Painter, Cooke, Burbidge ve Ahmed (2019), İskoçya özelinde gerçekleştirdiği çalışmada TG’nin finansmanında gerekli olan açığı kapatmak için gelir vergisini artırma, TG miktarını düşürme, katma değer vergisini yükseltme, kurumlar, servet, şerefiye ve iklim vergilerinde değişiklik yapma gibi yöntemlere

gidilebileceğinden bahseder. Ter-Minassian (2020), TG'nin finansmanı için farklı kamu araçlarını incelemiştir. Ülkelere göre farklılık gösterse de tasarruf, vergi ve harçların TG'nin finansmanında kullanılabileceği ama etkilerinin düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Pereiara (2023)'ya göre emekli maaşları, çocuk yardım programları, yemek yardımları, konut projeleri ve vergi indirimleri idare için işlem maliyeti gerektirmektedir. Bu programları azaltarak ve idari maliyeti düşürerek TG için finansman yaratılabilir. Buna ek olarak kurumlar vergisinde yapılacak değişiklikler TG için bir bütçe oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bahsedilen araştırmalara ek olarak TG'nin finansmanı üzerine çeşitli görüşler geliştiren çalışmalar mevcuttur (Huber, 2000; Yi, 2018; Banerjee, Niehaus ve Suri, 2019; Day, 2022; Bidadanure, 2023; Conesa, Li ve Li, 2023).

Türkiye'de TG'ye yönelik çalışmaların 21. yüzyıla girilmesiyle birlikte olgunlaştığı söylenebilir. Türkiye'de TG düşüncesini tarihsel perspektifte ele alan, kavramı açıklayan, avantaj ve dezavantajlarından bahseden ve dünya genelinden örnek ülke uygulamaları anlatan araştırmalar yer almaktadır (Yapıcı ve Karabulut, 2018; ; Orlu, 2019; Beken, 2021; Sapmaz, 2022; Rakıcı ve Bozdağ, 2022; Salih ve Erikli, 2022; Kahvecioğlu ve Çakmak, 2022; Murat ve Şengül, 2023; Çakmakoglu, Tekdemir ve İyidoğan, 2024). Bu çalışmaların dışında, Kaya (2019) Türkiye'de TG'nin artan oranlı gelir vergisi ile finanse edilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Türkiye'de TG'yi ele alan araştırmaların bazılarında farklı senaryo ve simülasyonlar da geliştirilmiştir. Buğra ve Sınmazdemir (2004) geliştirdikleri senaryoda günlük geliri 2,15 \$'ın altında olan hanelerin %14'üne aylık 65 \$ olarak planlanan bir miktarın GSYİH'nin 0,56'sını oluşturacağını bulmuşlardır. Başka bir senaryo çalışması Şahin ve Kılıç (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Tasarladıkları TG senaryosunun 2017'de GSYİH'nin %17,77'ü kadar bir maliyeti olacağı ve gelir dağılımında adaleti Gini katsayısını 0,388'den 0,181'e indirerek artıracığına yönelik bulgular edinmişlerdir. Gemicioğlu ve Bildir (2023), Türkiye'deki hâlihazırda uygulanan sosyal yardım sistemi yerine asgari gelir uygulamasının gelir dağılımı ve yoksulluk üzerine etkisini farklı simülasyonlarla ele almıştır. Araştırma sonucunda olası bir garantili asgari gelirin Gini katsayısını 0,6; yoksulluk oranını ise %2 puan azaltacağına ulaşılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

TG'ye finansman sağlamada seçenekler çeşitli olduğundan, "TG'nin finansmanın hangi politik araçla sağlanması gereklidir?" sorusuna basit bir cevap vermek güçtür. Politik karar alıcılar herhangi bir vergi türünün oranını artırarak, harcamalardan kısarak veya bütçe açığı vererek bir fon oluşturabilir. Oluşturulan bu fon da TG için ayrılabilir (Banerjee vd., 2019: 2).

TG'nin finansmanına yönelik yapılan araştırmalar, vergi konusu üzerinde yoğunlaşmaktadır (Monnier ve Vercellone, 2014; Francese ve Prady, 2018; Kaya, 2019; Painter vd., 2019). TG, finansman yöntemine göre farklı sonuçlar doğurabilmektedir. TG, gelir vergileriyle finanse edildiğinde sürdürülebilirliğe ket vurabilmekte; servet sahibi bireylere fayda sağlayabilmektedir. Tüketim vergileri finansman açısından değerlendirildiğinde, TG'nin sürdürülebilirliği artabilmekte ve düşük refah düzeyine sahip bireylere fayda sağlanabilmektedir (Conesa vd., 2023: 2). Özetle, farklı vergi türlerinden yaratılan finansmanın etkileri de farklılaşabilmektedir.

Harçlar her ne kadar mükellefler tarafından görünür olsa da ve TG için yeniden dağıtıcı etkisinin düşük seviyede olması sebebiyle ilk etapta bir kaynak yaratma potansiyeli yokmuş gibi görünebilir. Ancak YDÇH gerek seyahat eden sınıfın ağırlıklı olarak orta ve yüksek gelirli olması gerekse de çalışma kapsamında T.C. vatandaşlarına ek olarak uluslararası vatandaşlara uygulanması eşitlik duygusunu artırarak bireylerin uyumunu

yükseltebilecektir. Ayrıca literatürde bu konu üzerinde araştırmaların sınırlılığı, çalışmanın özgün değerini ortaya çıkarmaktadır.

TG düşüncesi farklı ülkelerde değişik etkileri beraberinde getirebileceğinden ülke bazında çalışmaların artırılması değerlidir. Bu bağlamda araştırmada Türkiye’de 2006-2023 yılları arasında YDÇH’ye yönelik simülasyonlar gerçekleştirilerek YDÇH’nin TG’ye olası finansman yaratma potansiyeli değerlendirilmiştir. Araştırma, hava yolu sektörünü kullanan dış hat yolcularıyla sınırlandırılmıştır. Bu durumun sebebi, havacılık verilerinde dış hat giden yolculara ulaşılabilmesi, transit yolculara ilişkin varsayımların yapılabilmesi ve havacılığın yurt dışı çıkışlarında çoğunlukla (ele alınan yıllarda ortalama %80) tercih edilen sektör olmasıdır. Bu doğrultuda simülasyonlar yapılarak TG’nin finansmanında YDÇH’nin uygulanabilirliği değerlendirilmiştir.

4.1. Veri Seti

Araştırma kapsamında simülasyonların gerçekleştirilebilmesi için farklı veri setleri kullanılmıştır. İlk olarak, dış hat hava yolu yolcularına ilişkin veriler T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğünden ve CEIC² veri tabanından elde edilmiştir. Yoksulluk sınırına ilişkin veriler ise Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’ndan derlenmiştir. Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmaları 2006 yılına kadar gittiğinden çalışma 2006-2023 yıllarını kapsamaktadır. Türk Hava Yollarına (THY) ilişkin veriler ise kurumun internet sitesinden elde edilmiştir.

Tablo 3: Türkiye Dış Hat Yolcu İstatistikleri

Yıllar	Giden Yolcu (Transit Dâhil-Hava Yolu)	Giden Yolcu (Transit Hariç-Hava Yolu)	Toplam Giden Yolcu
2006	16.153.418	9.692.051	27.551.344
2007	18.768.947	11.261.368	31.954.741
2008	21.537.569	12.922.541	36.300.645
2009	21.567.200	12.940.320	37.841.152
2010	26.446.210	15.867.726	39.511.669
2011	29.851.608	17.910.965	42.965.060
2012	32.909.617	19.745.770	43.516.076
2013	36.731.037	22.038.622	47.199.420
2014	40.296.948	24.178.169	49.331.152
2015	41.962.692	25.177.615	49.590.602
2016	35.711.324	21.426.794	38.937.370
2017	41.885.841	25.131.505	46.960.850
2018	48.798.882	29.279.329	54.198.033
2019	54.250.654	32.550.392	61.455.087
2020	16.008.090	9.604.854	18.810.790
2021	29.704.450	17.822.670	32.389.038
2022	51.929.541	31.157.725	58.880.844
2023	61.986.138	37.191.683	68.447.364

Kaynak: DHMİ, Emniyet Genel Müdürlüğü, CEIC Veri Tabanı.

Tablo 3’te Türkiye’de 2006-2023 yılları arasında dış hattı kullanan yolculara ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ele alınan yıllarda dış hat giden yolcu sayısının arttığı söylenebilir. Ancak COVID-19 salgının etkisiyle 2020 ve 2021 yılındaki düşüş dikkat çekicidir. 2022 yılından itibaren ise salgının etkilerinin zayıfladığı yolcu sayısının tekrardan salgın öncesi seviyelere döndüğü görülmektedir. 2023 yılında ele alınan yıllar içerisindeki en yüksek yolcu

² 1992 yılında Hong Kong’ta bir grup ekonomist ve analist tarafından kurulan veri tabanı. <https://www.ceicdata.com/en/about-us/introduction-ceic>

sayısına ulaşılmıştır. Ayrıca havacılık sektörünün toplam giden yolculardan çoğunluğunun tercih ettiği sektör olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Yoksulluk Sınırı (TL)

Yıllar	Yoksulluk Sınırı	Yoksulluk Sınırı/3
2006	2.311	770
2007	2.935	978
2008	3.075	1.025
2009	3.419	1.140
2010	3.608	1.203
2011	3.958	1.319
2012	4.394	1.465
2013	4.871	1.624
2014	5.390	1.797
2015	6.032	2.011
2016	6.896	2.299
2017	7.707	2.569
2018	8.647	2.882
2019	10.442	3.481
2020	12.026	4.009
2021	13.605	4.535
2022	17.219	5.740
2023	28.236	9.412

Kaynak: TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması.

Tablo 4’te Türkiye’ye ilişkin yoksulluk sınırı yer almaktadır. Toplumun genel düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelire sahip olan bireylerin yoksul olduğu düşünüldüğünde, 2006 ile 2023 yılı arasında yoksulluk sınırının arttığı görülmektedir. Araştırma kapsamında yapılan hesaplamalarda yoksulluk sınırı ve yoksulluk sınırının 1/3’ü miktarında aktarılan TG’den bahsedilmektedir.

4.2. Yöntem

Araştırma kapsamında YDÇH’nin Türkiye’den dış hat çıkışı yapan bireylere uygulanması sonucunda yaratılabilecek gelirler farklı simülasyonlarla hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında Türk Hava Yolları’nın (THY) tercih edilme sebebi verilere ulaşma imkânı olması, verilerin güncel olması ve dıştan dışa transit yolcusu taşımacılığında dikkate değer bir paya sahip olmasıdır. Diğer hava yollarının (Pegasus, Sunexpress vs.) araştırmaya dâhil edilmemesinin sebebi dıştan dışa transit yolcu verilerine ulaşılamaması ve araştırma yapılan yıllarda veri eksikliğinin bulunmasıdır.

Simülasyonlar hesaplanmadan önce YDÇH ile ilgili belirlenmesi gereken belli başlı noktalar bulunmaktadır. Araştırma kapsamında tartışılan ilk nokta YDÇH’nin transit yolculara³ uygulanıp uygulanmayacağıdır. Araştırmada transit yolcuların YDÇH’den muaf tutulacağı varsayımıyla hareket edilmiştir. Bu varsayımın yapılmasındaki gerekçe farklı ülke uygulamalarında da transit yolculara yönelik istisnaların bulunması⁴ ve transit yolculardan talep edilecek ek bir ödemenin farklı havalimanını tercih etmelerine sebep olabileceği düşüncesidir.

³ 24 saat içinde farklı uçaklarla ya da aynı ama farklı uçuş sayısına sahip uçakla varıp ayrılan yolculardır.

⁴ <https://www.iatatravelcentre.com/>

Tablo 5: Türk Hava Yolları (THY) Dıştan Dışa Transfer Yolcu Sayısı

Yıllar	THY Dıştan Dışa Transfer Yolcu Oranı (%)
2013	41
2014	49
2015	53
2016	59
2017	56
2018	55
2019	56
2020	50
2021	50
2022	51
2023	56
Ortalama	52

Kaynak: THY Mali ve Operasyonel Veriler.

Tablo 5’te THY’nin dıştan dışa transfer yolcularının toplam dış hat yolcularına oranı verilmektedir. Tablo 5’e göre 2013 ile 2023 yılları arasında toplam yolcuların ortalama %52’si transit yolcudur. Son yıllardaki artışı değerlendirildiğinde araştırma kapsamında ele alınan yıllar içerisindeki tüm yıllarda transit yolcu verileri olmadığından simülasyon gerçekleştirilirken transit yolcuların toplam yolcuların %40 ile %50’sini oluşturduğu varsayılmıştır. Buna ek olarak transit yolcuların dışında çeşitli muafiyetlerin olabileceği (personel, yaş vb.) de düşünülerek %60’ının yurt dışı harçları ödemediği varsayılmıştır. Ayrıca sadece THY’de transit yolculara ilişkin bilgiler yer aldığından THY’nin diğer şirketleri temsil ettiği varsayılmıştır.

Bu varsayımlara ek olarak, araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki yollar izlenmiştir:

- YDÇH’nin yıl içerisinde değiştiği dönemlerde (2007, 2019, 2022) yıllık dış hat giden yolcu verileri aylık ortalamaya bölünerek hesaplamalara dâhil edilmiştir.
- YDÇH’nin Türkiye’den kalkışlı uluslararası uçuşlarda sadece Türkiye’de yerleşik vatandaşlardan değil, yabancı vatandaşlardan da alındığı varsayımı yapılmıştır.
- Transit yolcular çıkartılarak hesaplamalar üç simülasyon oluşturularak gerçekleştirilmiştir.

4.3. Simülasyonlar

Araştırma kapsamında simülasyon hesaplamaları yapılmıştır. YDÇH’nin farklı senaryolar altında yaratabileceği gelir potansiyeli ve bu gelirden faydalanabilecek kişi sayısı hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan üç simülasyon ve dört senaryoya ilişkin açıklayıcı bilgiler Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Simülasyonlar

Simülasyon 1 (Sim1)	
Transit Yolcu Sayısı (%40)	
Senaryo 1 (Snr1)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 2 (Snr2)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 3 (Snr3)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa- Yoksulluk Sınırının 1/3'ü
Senaryo 4 (Snr4)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırının 1/3'ü
Simülasyon 2 (Sim2)	
Transit Yolcu Sayısı (%50)	
Senaryo 1 (Snr1)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 2 (Snr2)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 3 (Snr3)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa- Yoksulluk Sınırının 1/3'ü
Senaryo 4 (Snr4)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırının 1/3'ü
Simülasyon 3 (Sim3)	
Transit Yolcu Sayısı (%60)	
Senaryo 1 (Snr1)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 2 (Snr2)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırında
Senaryo 3 (Snr3)	Yaratılan Ek Gelir Kullanılırsa- Yoksulluk Sınırının 1/3'ü
Senaryo 4 (Snr4)	Harcın Tümü Kullanılırsa-Yoksulluk Sınırının 1/3'ü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6'ya göre simülasyon 1'de dış hat hava yolu yolcularının %40'ının transit yolcular olduğu varsayımından hareket edilmiştir. Bu bağlamda, T.C. vatandaşlarına ek olarak tüm ülke vatandaşlarından alındığı düşüncesiyle YDÇH'den elde edilen gelirler ek gelir olarak adlandırılmıştır. Yaratılan ek gelirin yoksulluk sınırında uygulanması senaryo 1, yoksulluk sınırının 3'te 1'i oranında uygulanması senaryo 3 olarak numaralandırılmıştır. Bu senaryolara ek olarak YDÇH'den elde edilen mevcut gelire (T.C. vatandaşlarına uygulanmasından), yapılan hesaplamalar sonucunda oluşturulan ek gelir eklenerek elde edilen miktar incelenmiştir. Yaratılan bu gelirin tümü yoksulluk sınırında bir miktar olarak kullanılırsa senaryo 2, yoksulluk sınırının 3'te 1'i olarak kullanılırsa ise senaryo 4 olarak adlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında geliştirilen simülasyon 2'de ise aynı senaryolarla transit yolcuların toplam yolcuların %50'sini oluşturduğu varsayımıyla hareket edilmiştir. Simülasyon3'te ise transit yolcuların ve YDÇH'den muaf olan kişilerin (belirli bir yaşın altındakiler, ticari amaçla sefer yapan yolcu veya yük taşıma araçlarının mürettebatları vb.) olabileceği düşüncesiyle %60'ının YDÇH ödemediği düşüncesinden hareket edilmiştir.

5. ANALİZ SONUÇLARI

Araştırma çerçevesinde oluşturulan simülasyonlar sonucunda elde edilen bulgular bu kısımda yer almaktadır. YDÇH'nin bahsedilen varsayımlarla uygulanmasıyla elde edilecek ek gelir Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7: Farklı Simülasyonlara Göre Tahmini Yaratılan Ek Gelir (TL)

Yıllar	Sim1	Sim2	Sim3
2006	591.495.303	463.075.630	350.001.704
2007	267.469.374	210.932.613	156.971.891
2008	143.743.121	111.436.768	79.130.414
2009	144.029.800	111.679.000	79.328.200
2010	164.075.890	124.406.575	84.737.260
2011	180.033.472	135.256.060	90.478.648
2012	229.104.553	179.740.128	130.375.702
2013	244.130.333	189.033.778	133.937.222
2014	270.827.532	210.382.110	149.936.688
2015	278.529.228	215.585.190	152.641.152
2016	227.550.916	173.983.930	120.416.944
2017	273.138.569	210.309.808	147.481.046
2018	333.657.938	260.459.615	187.261.292
2019	740.981.109	775.332.263	419.998.072
2020	395.489.700	315.449.250	235.408.800
2021	787.022.500	638.500.250	489.978.000
2022	3.152.787.531	2.503.668.269	1.854.549.006
2023	4.266.207.283	3.336.415.213	2.406.623.143

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7’de 2006 ile 2023 yıllarında arasında yapılan hesaplamalar ve oluşturulan varsayımlar sonucunda YDÇH’deki düzenlemelerle yaratılma potansiyeli olan ek gelirler, üç simülasyona göre yer almaktadır. Yaratılan ek gelirler incelendiğinde yıllar itibarıyla YDÇH miktarındaki değişimlere paralel olarak dalgalanmaların olduğu gözlemlenmektedir. Dikkate değer bir dalgalanma COVID-19 salgının etkisiyle 2020 ve 2021 yıllarındaki düşüştür. Salgının zayıflaması ve bireylerin seyahatlerinin önündeki kısıtlamaların kaldırılmasıyla YDÇH’nin ek gelir yaratma potansiyeli artmıştır.

Araştırmada oluşturulan simülasyonlarda transit yolcuların %40 olarak varsayıldığı Sim1’de, %50 ve %60 olarak varsayılan Sim2 ve Sim3’e daha fazla ek gelir elde edilmektedir. TL bazında en fazla gelir elde edilen yıllar 2022 ve 2023’tür. Nitekim 2023’te Sim1’e göre 4 milyar TL’nin üzerinde bir ek gelir yaratılmıştır.

Tablo 8: Simülasyon 1’e Göre Temel Gelirden Yararlanabilecek Kişi Sayısı

Yıllar	Snr1	Snr2	Snr3	Snr4
2006	284.371	318.749	853.113	956.248
2007	201.515	236.365	604.545	709.096
2008	86.996	106.144	260.987	318.432
2009	42.041	56.693	126.124	170.079
2010	39.920	53.800	119.761	161.399
2011	41.449	60.128	124.347	180.384
2012	40.976	61.148	122.927	183.445
2013	47.036	60.808	141.109	182.425
2014	45.296	61.336	135.889	184.009
2015	44.898	60.125	134.695	180.374
2016	40.390	54.766	121.170	164.297
2017	29.525	41.703	88.576	125.108
2018	31.588	43.596	94.763	130.787
2019	31.953	42.060	95.860	126.180
2020	61.615	80.072	184.845	240.217
2021	29.069	35.299	87.208	105.897
2022	45.707	51.753	137.120	155.259
2023	111.658	137.934	334.975	413.803
Ortalama	69.778	86.804	209.334	260.413

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 8’de yapılan hesaplamalarla oluşturulan 1 numaralı simülasyonun içerisindeki dört farklı senaryo sonucunda TG için yaratılan finansmandan faydalanabilecek kişi sayısı gösterilmektedir. Araştırma kapsamında TG’nin finansmanı için yaratılan en fazla kaynağın olduğu senaryo YDÇH’nin tamamının yoksulluk sınırının 1/3’ü oranında bireylere aktarıldığı 4 numaralı senaryodur. Senaryo 4’te yıllar içerisinde dalgalanmalara rağmen incelenen yıllarda ortalama 260.413 kişiye TG için finansman yaratılabildiği görülmektedir. 2023 yılına doğru TG için yaratılabilecek miktarın arttığı görülmektedir. Senaryo 1 ve senaryo 2’de yoksulluk sınırında bir TG tasarlandığından faydalanabilecek kişi sayısı azalmaktadır. Nitekim senaryo 1’de varsayımlar sonucunda yaratılan ek gelirle yaklaşık ortalama 70.000 kişi için kaynak yaratılabilmektedir.

Tablo 9: Simülasyon 2’ye Göre Temel Gelirden Yararlanabilecek Kişi Sayısı

Yıllar	Snr1	Snr2	Snr3	Snr4
2006	231.246	265.624	693.738	796.873
2007	157.764	192.614	473.292	577.843
2008	68.607	87.755	205.821	263.265
2009	32.593	47.244	97.778	141.732
2010	30.954	44.833	92.862	134.499
2011	31.428	50.107	94.283	150.320
2012	30.784	50.957	92.353	152.871
2013	36.901	50.674	110.704	152.021
2014	35.074	51.113	105.221	153.340
2015	34.878	50.104	104.633	150.312
2016	31.262	45.638	93.787	136.914
2017	22.575	34.752	67.724	104.256
2018	24.322	36.330	72.965	108.989
2019	24.943	35.050	74.830	105.150
2020	48.270	66.727	144.809	200.181
2021	23.186	29.416	69.559	88.247
2022	37.081	43.127	111.243	129.382
2023	88.669	114.945	266.008	344.836
Ortalama	55.030	72.056	165.089	216.169

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 9’da 2006 ile 2023 yılların arasında 2 numaralı simülasyona göre YDÇH ile yaratılan kaynağa ilişkin bilgiler yer almaktadır. Farklı senaryolara göre en fazla kaynağın yaratılabileceği seçeneğin sonuncu senaryo olduğu görülmektedir. 4 numaralı senaryo ile ortalama 216.169 kişiye TG için bir kaynak yaratılabileceği söylenebilir. Bütün senaryolar için yıllar içerisindeki dalgalanmalara rağmen 2023 yılında yaratılan kaynağın arttığı görülmektedir. Senaryo 1 ve 2’de daha yüksek bir miktarda TG tasarlandığından daha az kişi faydalanmaktadır. Senaryo 1’de ortalama 55.000 birey için TG kaynağı oluşturulmuştur.

Tablo 10: Simülasyon 3’e Göre Temel Gelirden Yararlanabilecek Kişi Sayısı

Yıllar	Snr1	Snr2	Snr3	Snr4
2006	178.121	212.500	534.363	637.499
2007	119.241	154.092	357.724	462.275
2008	51.056	70.204	153.168	210.612
2009	23.144	37.795	69.431	113.386
2010	21.987	35.866	65.962	107.599
2011	21.406	40.085	64.219	120.256
2012	20.593	40.765	61.779	122.296
2013	26.767	40.539	80.300	121.617
2014	24.851	40.891	74.553	122.672
2015	24.857	40.083	74.571	120.250
2016	22.135	36.510	66.404	109.531
2017	15.624	27.802	46.873	83.405
2018	17.056	29.064	51.167	87.192
2019	17.933	28.040	53.800	84.120
2020	34.924	53.382	104.773	160.145
2021	17.303	23.533	51.909	70.598
2022	28.456	34.502	85.367	103.506
2023	65.680	91.956	197.041	275.869
Ortalama	40.619	57.645	121.856	172.935

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 10’da üçüncü ve son simülasyona göre YDÇH’nin bütün ülke vatandaşlarına uygulanması varsayımından hareketle yaratılan kaynağın bireylere TG olarak dağıtılması sonucunda bu gelirden yararlanabilecek bireyler gösterilmektedir. Simülasyon 3’te transit yolcu ve çeşitli nedenlerle YDÇH’den bireylerin %60’ının muaf olduğu varsayımdan hareketle yoksulluk sınırında ve yoksulluk sınırının 1/3’ü oranında verilmesi planlanan TG uygulamasının sonuçları gösterilmektedir. Farklı yıllarda yaratılan kaynaklarda değişiklikler vardır. Bu durumda YDÇH’nin miktarında yapılan değişiklikler ve bireylerin hava yolu seyahatlerinin azalması rol oynamaktadır. Senaryo 4’te 2006-2023 arasında ortalama 172.935 kişiye kaynak yaratılabilmekte iken ilk senaryoya göre 40.619 biriye kaynak yaratılabilmektedir.

TG’ye finansman yaratmak amacıyla farklı varsayımlarla gerçekleştirilen üç simülasyona göre YDÇH miktarına göre ortalama 40.000’den 260.000 kişiye kadar kaynak yaratmak mümkündür. En fazla gelir yaratan simülasyon, 1 numaralı olurken en az kaynak yaratabilen simülasyon 3 numaralı olmaktadır. Yıllar içerisinde dalgalanmalara rağmen 2023 yılındaki artış dikkat çekicidir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bireylerin gelirlerini artırarak, onların refah seviyesinin yükseleceği düşünülen ve toplumda geliri daha adil dağıtacağı ön görülen TG ve TG’nin finansmanı çalışmanın çıkış noktasıdır. Bu doğrultuda TG’nin finansmanı için YDÇH, Türkiye için değerlendirilmiştir. Farklı simülasyonlarla YDÇH’nin hava yoluyla seyahat eden bütün bireylere uygulanacağı düşüncesinden hareket edilmiştir. Bireylerin seyahatlerinde ağırlıklı olarak hava yolunu tercih etmesi ve dış hat giden yolcu verilerine ulaşılabilmesi sebebiyle bu sektör tercih edilmiştir.

Bu doğrultuda geliştirilen üç simülasyonla ve çeşitli senaryolarla yaratılan ek gelir ele alınmıştır. Türkiye’yi ve 2006 ile 2023 yıllarını kapsayan araştırmada farklı yıllarda ek gelirler değerlendirilmiştir. Çalışmada kurgulanan senaryolar YDÇH ile yaratılan ek gelirle veya YDÇH’nin tamamının TG olarak aktarılması senaryolarıyla, yoksulluk sınırında bir miktar ile

yoksulluk sınırının 1/3'ü oranında uygulandığı düşünülerek değerlendirilmiştir. Nitekim YDÇH'nin 2023 yılında 1 numaralı simülasyona göre 4 milyar TL'nin üzerinde gelir yaratma potansiyelinin olduğu görülmüştür. Oluşturulan simülasyonlara göre hava yolu seyahatlerinde YDÇH'nin ortalama 40.000'den 260.000 bireye kadar TG için kaynak oluşturma potansiyelinin olduğu bulgusu elde edilmiştir.

YDÇH ile finansman yaratılma kapasitesi, harcın miktarına, bireylerin hava yoluyla seyahat sayısına göre farklılaşabilmektedir. İncelenen yıllarda dalgalanmalar olmasına rağmen özellikle COVID-19 salgınından sonra seyahatlerin önündeki kısıtlamaların azalmasıyla bu harçların kaynak yaratma potansiyeli artmıştır. YDÇH tutarı, 7524 sayılı Kanun'la 11 Ağustos 2024 tarihinde 150 TL'den 500 TL'ye yükseltilmiştir. 28 Aralık 2024 tarihinde 32766 sayılı "Yurt Dışına Çıkış Harcı Uygulama Genel Tebliği"yle bu tutar her yıl yeniden değerlendirilme oranında artırılacağından 2025 yılında 710 TL olarak hesaplanmıştır. Bu durum, sadece T.C. vatandaşlarına uygulansa dahi YDÇH'nin ileriki yıllarda gelir yaratma potansiyelinin dikkate değer bir şekilde artacağını bir göstergesidir.

Araştırma kapsamında YDÇH ile TG için yaratılan finansmanın Türkiye'de bütün nüfusu kapsamadığı ve hava yolu sektörüyle kısıtlı olduğu bir gerçektir. Ancak TG'nin olası etkilerini görmek için farklı kaynaklar yaratılmasının planlanması, tek bir ülke özelinde olası etkilerin görülmesi açısından elzemdir. Nitekim TG'ye karşı bireylerin vereceği tepkiler, vatandaşların çalışma potansiyellerine etkisi, kültürel sonuçları ve ülke ekonomisine etkisinin bilinmesi için pilot çalışmalar yapılması ve bu çalışmalar için fon yaratılması gereklidir. TG konusuna yönelik araştırma, konferans ve sempozyum gibi akademik faaliyetlerin artması konu üzerine tartışmaların yapılması uygulanabilirliğine katkı sağlayabilecektir. Hükûmetlerin farklı kurumlarla TG hakkında ortak projeler üretmesi konunun öne çıkmasını sağlayabilir. Türkiye ekonomisinde finansal istikrarın sağlanması, gelir dağılımında adaletin artması ve büyüme hedeflerine ulaşılması sürdürülebilir bir ekonomi sağlayarak TG için bir fırsat yaratılabilir.

TG, sosyal yardım politikalarına bir alternatif olabilir. TG uygulamasıyla belirli sosyal yardım programlarının miktarı azalabilir veya bu programlara gerek kalmayabilir. Böylece buradan elde edilen kaynak TG'nin fonlanması için ayrılabilir. Ayrıca TG'nin düşük işlem maliyeti sebebiyle idarenin yükü azaltabilecektir. TG'nin ilk etapta yüksek bir miktarda uygulanması da gerekli değildir. Toplumsal etkilerin görülmesiyle miktarı ve yararlanıcıları kademeli olarak artırabilir.

Çalışma kapsamında merkezi yönetim bütçesi açısından bir finansman değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak TG, yerel yönetimlerin çabalarıyla da uygulanabilir. Yerel yönetimlerin gelir kalemlerinden bir fon oluşturup bu fonun TG adı altında uygulanması tasarlanabilir. Nitekim Ayvalık'tan deniz yoluyla yurt dışı çıkışı yapan yolculara liman vergisi adı altında, Venedik'e giriş yapan turistlerden alınan bir ödenti ve Bali Adası'na turist vergisi adıyla uygulanan ve adaya varışta tahsil edilen gelir kalemleri bulunmaktadır⁵.

Şüphesiz ki bu araştırma TG ile ilgili son çalışma değildir. TG'nin uygulanabilirliğiyle ilgili finansal açıdan bir simülasyon geliştiren bu çalışma, TG'nin uygulanabilirliğini maliyeti açısından ele almaktadır. Ancak TG'nin uygulanabilirliği psikolojik, stratejik, kurumsal, davranışsal ve politik olarak da gerçekleştirilebilir olmasına bağlıdır. Toplumdan topluma

⁵ <https://ayvalik.bel.tr/hizmetler/liman-isletme/>; <https://cda.veneziaunica.it/en/access-fee>;
<https://bali.com/bali/bali-visa-indonesia-entry-regulations/bali-tourist-tax-international-travelers/>

değişiklik gösterse de TG’nin uzun dönem etkilerinin tartışılması da önemlidir. Son tahlilde, gelecek çalışmaların bu konuları dikkate alması bu düşüncenin uygulanabilirliğine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Banerjee, A., Niehaus, P., & Suri, T. (2019). Universal basic income in the developing world. *Annual Review of Economics*, 11(1), 959-983.
- Baumgartner, A. (2022). The impact of an unconditional basic income on income inequality in the United States. *The Journal of Economic Inequality*, 20(2), 245-270.
- Beken, H. G. (2021). Evrensel temel gelir deneyi ve projelerinin değerlendirilmesine teorik bir bakış. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 12(2), 154-185.
- Bidadanure, J. U. (2019). The political theory of universal basic income. *Annual Review of Political Science*, 22, 481-501.
- Bidadanure, J. U. (2023). Justice across ages: A response to critics. *Law, Ethics and Philosophy*, 10, 160-186.
- Bikas, E., Subačienė, R., Astrauskaitė, I., & Keliuotytė-Staniulėnienė, G. (2014). Evaluation of the personal income progressive taxation and the size of tax-exempt amount in Lithuania. *Ekonomika*, 93(3), 84-101.
- Bird, R. M., & Zolt, E. M. (2004). Redistribution via taxation: The limited role of the personal income tax in developing countries. *UCLA Law Review*, 52(6), 1627-1695.
- Boadway, R., & Keen, M. (1999). Redistribution. Queen’s Economics Department Working Paper, 983, 1-122. https://www.econstor.eu/bitstream/10419/189274/1/qed_wp_0983.pdf.
- Buğra, A., & Sınmazdemir, N. T. (2004). Türkiye’de uygulanabilecek bir nakdi yoksulluk yardımı politikasının maliyeti üzerine farklı senaryolara dayanan bir çalışma. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu.
- CEIC veri tabanı (2024). <https://www.ceicdata.com/en/turkey/airport-statistics-airports-administration-annual/public-airports-passengers-international-departures> (Erişim Tarihi: 18.11.2024).
- Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (2022). World inequality report 2022. World Inequality Lab. Erişim adresi https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2023/03/D_FINAL_WIL_RIM_RAPPORT_2303.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Citizen’s Basic Income Trust (2020). What is basic income? Erişim adresi <https://citizensincome.org/citizens-income/what-is-it/> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Conesa, J. C., Li, B., & Li, Q. (2023). A quantitative evaluation of universal basic income. *Journal of Public Economics*, 223, 1-21.
- Çakmakoglu, D., Tekdemir, N., & İyidoğan, P. V. (2024). Türkiye’de evrensel temel gelire bakış: Multinomial lojistik regresyon analizinden kanıtlar. *Maliye Dergisi*, 186, 87-112.
- Day, C. (2022). Increasing inequality and voting for basic income: Could gender inequality worsen?. *Economic Analysis and Policy*, 76, 476-487.

- Francese, M., & Prady, D. (2018). Universal basic income: debate and impact assessment. International Monetary Fund. Erişim adresi <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/12/10/Universal-Basic-Income-Debate-and-Impact-Assessment-46441> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Garfinkel, I., Huang, C. C., & Naidich, W. (2002). The effects of a basic income guarantee on poverty and income distribution. *USBIG Discussion Paper, 014*, 1-33.
- Gemicioğlu, S., & Bildir, M. (2023). Türkiye’de sosyal yardımların gelir eşitsizliği ve yoksulluk üzerindeki etkisi: Garantili asgari gelir alternatifleri üzerine simülasyon çalışması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 13(2), 229-250.
- Georggi, N. L., & Pendyala, R. M. (2000). *An analysis of long-distance travel behavior of the elderly and the low-income*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). USA: University of South Florida.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı (2006-2023). Muhasebat Genel Müdürlüğü, Genel Yönetim Mali İstatistikleri <https://muhasebat.hmb.gov.tr/merkezi-yonetim-butce-istatistikleri> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Honkanen, P. (2014). Basic income and negative income tax: A comparison with a simulation model. *Basic Income Studies*, 9(1-2), 119-135.
- Huber, J. (2000). Funding basic income by seigniorage. *Basic Income European Network 8th Congress* içinde (ss. 6-7). Berlin. <https://basicincome.org/bien/pdf/2000Huber.pdf>
- Kahvecioğlu, F., & Çakmak, U. (2022). Evrensel temel gelir ve Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine analizler. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 11(20), 623-659.
- Kangas, O., Jauhiainen, S., Simanainen, M., & Ylikännö, M. (2019). The basic income experiment 2017-2018 in Finland: Preliminary results. Ministry of Social Affairs and Health: Helsinki. Erişim adresi <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161361> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Kaya, Ş. M. (2019). Türkiye’de bir sosyal harcama olarak evrensel temel gelir uygulaması. *Politik Ekonomik Kuram*, 3(1), 129-149.
- Mallett, W. J. (2001). Long-distance travel by low-income households, paper. No. E-C026. Erişim adresi https://onlinepubs.trb.org/onlinepubs/circulars/ec026/04_mallet.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Mei, Z., Zhang, J., & Zhou, Q. (2024). The role of government in helping SMEs to access finance: An evolutionary game modeling and simulation approach. *PloS one*, 19(12), 1-31.
- Monnier, J. M., & Vercellone, C. (2014). The foundations and funding of basic income as primary income. *Basic Income Studies*, 9(1-2), 59-77.
- More, T. (1995). *Utopia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Murat, G., & Şengül, B. (2023). Yapay zekânın istihdama yönelik etkileri: Bir sosyal politika önlemi olarak evrensel temel gelir. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 85, 199-213.
- Ninomiya, S. (2003). A new simulation scheme of diffusion processes: application of the Kusuoka approximation to finance problems. *Mathematics and Computers in Simulation*, 62(3-6), 479-486.
- Ordu, M. (2022). A simulation-based decision-making approach to evaluate the returns on investments. *International Journal of Simulation Modelling*, 21(3), 441-452.

- Ordu, M. (2023). A performance analysis of attack individual pension funds by a system dynamics simulation approach. B. Sarper ve F. Tuğrul (Eds.), *9th International IFS Contemporary Mathematics and Engineering Conference* içinde (260-261 ss.). Tarsus, Turkey
- Ordu, M. (2024). A system dynamics-based investment analysis approach for aggressive pension mutual funds. *4th International Banking Congress* içinde (s.3). Bilecik, Turkey.
- Orlu, C. (2019). Basic income: Is it applicable to modern states? *Journal of Social Policy Conferences*, 76, 213-237.
- Painter, A., Cooke, J., Burbidge, I., & Ahmed, A. (2019). A basic income for Scotland. RSA Action and Research Centre. Erişim adresi <https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/rsa-a-basic-income-for-scotland.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Pereira, R. (2023). Introduction: Financing approaches to basic income. Pereira, R. (Ed). *Financing basic income* içinde (1-8), Palgrave Macmillan.
- Pigou, A.C. (1920). The economics of welfare. Londra: Macmillan and Co.
- Pinilla-Pallejà, R., & Sanzo-González, L. (2004). Introducing a basic income system in Spain. *10th Congress of the Basic Income European (Earth) Network* içinde, (ss. 1-14). Barcelona. <https://basicincome.org/bien/pdf/2004PinillaSanzo.pdf>
- Platz, J. (2020). Theories of distributive justice: Who gets what and why. New York: Routledge Taylor and Francis.
- Rakıcı, C., & Bozdağ, C. A. (2022). Evrensel temel gelir ve uygulanabilirliği üzerine bir değerlendirme. *Mali Çözüm Dergisi*, 32(169), 73-98.
- Raventos, D. (2007). Basic income: The material conditions of freedom. London: Pluto Press.
- Rawls, J. (1971). A theory of justice. Cambridge and Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Resmî Gazete (1963). Dış seyahat harcamaları vergisi kanunu, Sayı 196, Kabul Tarihi 18/02/1963, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11342.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2024)
- Resmî Gazete (1984). Toplu konut kanunu, Sayı 2985, 17/03/1984, 17 Eylül 2024 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2985&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı. (Erişim Tarihi: 17.09.2024)
- Resmî Gazete (1996). Bakanlar kurulu kararı, Sayı 22597, 31/03/1996, Erişim adresi https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22597_1.pdf (Erişim Tarihi: 23.01.2024)
- Resmî Gazete (2001). Yurt dışına çıkışlarda harç alınmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında karar, Sayı 2762, 18/07/2001, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010728.htm> (Erişim Tarihi: 17.09.2024)
- Resmî Gazete (2002). Kamu kurum ve kuruluşlarının ürettikleri mal ve hizmet tarifeleri ile bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun, Sayı 4736, 23 Ocak 2024 tarihinde 08/01/2002, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/01/20020119.htm#1> (Erişim Tarihi: 23.01.2024)

- Resmî Gazete (2007). Yurt dışına çıkış harcı hakkında kanun ile çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun, Sayı 5597, 23/03/2007, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070323-1.htm> (Erişim Tarihi: 17.09.2024)
- Resmî Gazete (2019). Gelir vergisi kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun, Sayı 7186, 17/07/2019, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190719M1-1.htm> (Erişim Tarihi: 23.01.2024)
- Resmî Gazete (2022). Cumhurbaşkanı kararı, Sayı 5347, 18/03/2022, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220318-1.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2024)
- Resmî Gazete (2024a). Vergi kanunları ile bazı kanunlarda ve 375 sayılı kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılmasına dair kanun, Sayı 7524, 02/08/2024, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240802-2.htm> (Erişim Tarihi: 17.09.2024)
- Resmî Gazete (2024b). Yurt dışına çıkış harcı uygulama genel tebliği, Sayı 32766, 28/12/2024, Erişim adresi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/20241228-24.htm> (Erişim Tarihi: 06.02.2025)
- Salih, P., & Erikli, S. (2022). Evrensel temel gelir ve dünyada örnek uygulamalar. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 56-73.
- Sapmaz, H. (2022). Evrensel temel gelirin Türkiye’de uygulanabilirliği. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 25-35.
- Standing, G. (2008). How cash transfers promote the case for basic income. *Basic Income Studies*, 3(1), 1-30.
- Standing, G. (2017). Basic income: And how we can make it happen. Yale University Press, Pelican.
- Su, Y., & Lu, N. (2015). Simulation of game model for supply chain finance credit risk based on multi-agent. *Open Journal of Social Sciences*, 3(01), 31-36.
- Şahin, S. Ç., & Kılıç, İ. E. (2021). Basic income and its applicability in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 65, 6-26.
- Şen, H., & Sağbaş, H. (2019). Vergi teorisi ve politikasına giriş. Ankara: Barış Arıkan Yayınları.
- T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü. <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/AnaSayfa.aspx> (Erişim Tarihi: 06.02.2025)
- Ter-Minassian, T. (2020). Financing a universal basic income: A primer. Gentilini, U. Grosh, M. Rigolini, J. & Yemtsov, R. (Ed). *Exploring universal basic income: A guide to navigating concepts, evidence, and practices* içinde (153-182). Washington: World Bank.
- Tisdell, C. A. (1983). Public finance and gains from international tourists: Some theory with ASEAN and Australian illustrations. *Singapore Economic Review*, 28(1), 3-20.
- Torry, M. (2018). Why we need a citizen's basic income: The desirability and implementation of an unconditional income. Bristol: UK.

- Torry, M. (2019). The Palgrave international handbook of basic income. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Torry, M. (2021). Basic income: A history. Cheltenham and Northampton: Edward Elgar Publishing.
- Türk Hava Yolları (2024). Mali ve operasyonel veriler. Erişim adresi <https://investor.turkishairlines.com/tr/mali-ve-operasyonel-veriler/trafik> (Erişim Tarihi: 18.11.2024)
- Van Parijs, P. (1992). Arguing for basic income: Ethical foundations for a radical reform. London & New York: Verso.
- Van Parijs, P. V. (1995). Real freedom for all. Oxford: Clarendon Press.
- Van Parijs, P. (2000). A basic income for all. *Boston Review*, 25(5), 4-8.
- Van Parijs, P. (2004). Basic income: A simple and powerful idea for the twenty-first century. *Politics & Society*, 32(1), 7-39.
- Waqas-Awan, A., Rosselló-Nadal, J., & Santana-Gallego, M. (2021). New insights into the role of personal income on international tourism. *Journal of Travel Research*, 60(4), 799-809.
- White, S. (1997). Liberal equality, exploitation, and the case for an unconditional basic income. *Political Studies*, 45(2), 312-326.
- Widerquist, K. (2017) The cost of basic income: Back-of-the-envelope calculations. *Basic Income Studies*, 12(2), 1-13.
- Widerquist, K., & Arndt, G. (2020). The cost of basic income in the United Kingdom: A microsimulation analysis. Basic Income Earth Network. <https://basicincome.org/wp-content/uploads/2020/07/Cost-of-BI-in-the-UK-A-Microsimulation-ForPosting.pdf>
- Widerquist, K., Lewis, MA., & Steven, P. (2005). The ethics and economics of the basic income guarantee. London & New York: Routledge.
- Yapıcı, F., & Karabulut, Ş. (2018). 16. yüzyıldan 21. yüzyıla temel gelir düşüncesinin yeniden doğuşu. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 52, 353-380.
- Yi, G. (2018). The effects of Basic Income on labour supply. *Korean Social Security Studies*, 34(1), 193-218.
- Zheng, Y., Guerriero, M., Lopez, E. V., & Haverman, P. (2017). Universal basic income: A working paper. A policy option for China beyond 2020? UNDP China Office, 1-41. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/cn/UNDP-CH-Universal-Basic-Income-A-Working-Paper.pdf>

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde BİİBFAD Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Çalışma, tek yazar tarafından hazırlanmış olup çalışmanın bütün aşamaları yazar tarafından kurgulanmış ve hazır hâle getirilmiştir.

Çıkar Beyanı: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Teşekkür: Gösterdikleri ilgi ve emeklerinde dolayı BİİBFAD Dergisi Editör Kurulu’na ve sağladıkları katkılarında dolayı hakemlere teşekkür ederim.

A Simulation for Financing Basic Income in Türkiye: The Departure Tax
Extended Abstract

Aim: Basic income is a concept that has drawn the attention of economists regarding income distribution over the past half-century. There are different dimensions of basic income, which is defined as unconditional, regular, and cash payments to all individuals. This research aims to address the feasibility of basic income from a financing perspective. In addition to taxes, which are a subject of study in the literature, the departure tax for traveling abroad has been examined for Türkiye between 2006 and 2023 to finance basic income.

Method(s): The research specifically uses simulation techniques to make calculations for airline passengers. In this context, the revenue potential of the departure tax under different scenarios and the number of people who could benefit from this revenue have been calculated. The feasibility of the additional income generated by three simulations and four scenarios for financing the basic income and the potential to generate income for individuals were evaluated.

Findings: The results from simulation number one indicate that the departure tax has the potential to generate over 4 billion TL in revenue in 2023. The simulation that generates the most revenue is number one, while the simulation that generates the least resources is number three. According to the simulations created, it has been found that the departure tax for air travel has the potential to generate basic income for an average of 40,000 to 260,000 individuals.

Conclusion and Discussion: The capacity to generate financing through the departure tax can vary depending on the amount of the tax and the number of individuals traveling by air. Despite fluctuations in the examined years, the potential for these taxes to generate revenue has increased, especially after the COVID-19 pandemic, due to the reduction of travel restrictions. For the first time since the implementation of the departure tax, it is planned to be increased according to the revaluation rate. This situation indicates that even if the departure tax is applied only to Turkish citizens, its potential to generate revenue in the coming years will significantly increase.

The study conducted a financial evaluation from the perspective of the central government budget. Local governments can also implement basic income. A fund can be created from the revenue items of local governments, and this fund can be implemented under the name of basic income. This study addresses the feasibility of basic income in terms of cost. However, the feasibility of basic income also depends on its psychological, strategic, institutional, behavioral, and political viability. Future research addressing these issues will enhance the evaluative basis for assessing the feasibility of basic income.